

- b Rostliny jednoleté; kalich téměř k bázi členěný, za plodu zveličelý a šhranný, křídlatý; koruna zvonkovitá, světle modrá; semeník 3–5pouzdrý; bobule vysýchavé 1. *Nicandra*
- 5a Prašníky tvoří trubkovitý nebo kuželovitý útvar; koruna zvonkovitě trubkovitá, hnědo-fialová 3. *Atropa*
- b Prašníky navzájem těsně přitisklé, tvořící trubkovitý nebo kuželovitý útvar; koruna kolovitá, bílá, žlutá, světle modrá nebo fialová 6
- 6a Květy jednotlivé nebo nanejvýš v 2–3květních svazečcích v úžlabí listů; bobule nepravidelných tvarů, duté, vysýchavé 9. *Capsicum*
- b Květy v bohatších vrcholičnatých květenstvích; bobule nejčastěji kulovité, dužnaté 7
- 7a Koruna bílá, fialová, světle modrá, světle modro- nebo červenofialová, vz. žlutá (pak však rostliny ostnitě); prašníky otvírající se v počátku vždy vrcholovým pórem (později v průběhu dozrávání někdy i podélnou štěrbinou) 7. *Solanum*
- b Koruna žlutá; prašníky otvírající se vždy pouze podélnou štěrbinou 8. *Lycopersicon*
- 8a Květy jednotlivé, vrcholové nebo úžlabní 9
- b Květy ve vrcholičnatých květenstvích 11
- 9a Listy většinou laločnatě zubaté; tobolky přes 35 mm dl., ostnitě, 4chlopnové 10. *Datura*
- b Listy ± celokrajné; tobolky do 20 mm dl., hladké, víčkaté nebo dvouchlopnové 10
- 10a Rostliny vytrvalé, lysé; květy nicí, koruna trubkovitě zvonkovitá, hnědozelená; tobolka víčkatá 5. *Scopolia*
- b Rostliny jednoleté, žláznatě chlupaté; květy přímé, koruna nálevkovitá, různých, často pestrých barev; tobolka dvouchlopnová 12. *Petunia*
- 11a Listy chobotnatě vykrajované; tobolka otvírající se víčkem 4. *Hyoscyamus*
- b Listy ± celokrajné; tobolka pukající 2–4 chlopněmi 11. *Nicotiana*

Trib. 1. *Nicandreae* WETTST.

Květy pravidelné, tyčinek 5, semeník z 5–3 plodolistů, 5–3pouzdrý, zárodek svinutý, plod vysýchavá bobule.

1. *Nicandra* ADANS. – lilík *)

Nicandra ADANSON Fam. 2:219, 1763, nom. cons. – *Physalodes* BOEHMER in LUDWIG Def. Gen. Pl., ed. 3, 41, 1760.

Lit.: BITTER G. (1903): Die Rassen der *Nicandra physaloides*. Beih. Bot. Cbl. 14:145–176. – PRASAD T. et SINGH D. (1978): Gametophytes and seed development in *Nicandra physaloides* Gaertn. J. Indian Bot. Soc. 57:76–83. – PAVLÁSEK V. (1993): Výskyt druhu *Nicandra physaloides* (L.) Gaertn. v obci Březí v okrese Plzeň-jih. Zprav. Západočes. Poboč. Čes. Bot. Společ. 31(2):5–7. – AXELIUS B. (1994): The genus *Exodeconus* and some comments on its relation with *Nicandra* (Solanaceae). Pl. Syst. Evol. 193:153–172. – GARCÍA C. C. (1999): Estudio morfo-anatómico de los verticilos florales fértiles en *Nicandra physaloides* (Solanaceae). Kurtziana 27:173–185.

Jednoleté byliny s lodyhou lysou (popř. v dol. části řídce chlupatou), nevětvenou. Listy řapíkaté, jednoduché, celistvé. Květy jednotlivé úžlabní, pravidelné. Kalich za zralosti zvětšený. Plod vysýchavá bobule s větším počtem semen. – Jediný druh domácí v Peru, zplanělý v Severní Americe, Evropě a Indii.

**1. *Nicandra physalodes* (L.) GAERTN. – lilík
mochyňovitý**

Nicandra physalodes (LINNAEUS) GAERTNER Fruct. Sem. Pl. 2:237, 1791.

Lodyha (10–)30–100(–130) cm vys. Listy celistvé, nepravidelně hrubě zubaté; čepel vejčitá až eliptická, ca 10–12 cm dl., až 7 cm šir., řapík ca 5 cm dl. Kalich pohárkovitý, 5cípý, za plodu se zvětšující a obalující plod; koruna zvonkovitá,

2–3 cm v průměru, modrá. Bobule kulaté, vysýchavé, mnohosemenné, za plné zralosti kryté zvětšeným, vynikle sítnatým kalichem, převislé. Semena ca 1,5 mm vel., světle hnědá.

$2n = 20$ (extra fines)

Dříve pěstován jako léčivá a ozdobná rostlina. Občas zplaňuje (např. Březí u Plzně, Třebíč, Olomouc-Štětovice, Brno, Brno-Komárov, Brno-Pisárky, Blansko, Štramberk). Novější nálezy jsou vzácné.

*) Zpracoval P. Tomšovic